

uwagę zwróciła na wykład prof. P. Kochanka w rozwój polskiej bizantynistyki. Powiedziała też, że jej zdaniem prezentacja pasji naukowych na tego typu sympozjum posiada znaczenie także pedagogiczne, wpływa bowiem na rozwój nauk humanistycznych.

W podsumowaniu A. Zmorzanka podziękowała prelegentom za przybycie i wygłoszenie prelekcji, słuchaczom za obecność i pytania, a pracownikom Czytelni Ogólnej i Teologiczno-Filozoficznej za pomoc w przygotowaniu sympozjum. Dodała, że sesje miały za cel promowanie zbiorów Biblioteki KUL, antyku klasycznego i chrześcijańskiego oraz związków starożytności z myślą późniejszych wieków. Na koniec podkreśliła (przytaczając słowa jednego ze stałych czytelników), że „zawód bibliotekarza jest służbą książkom w najlepszym tego słowa znaczeniu”.

W wykładach sesji przedpołudniowej wzięło udział 62 słuchaczy, zaś w sesji popołudniowej – 30 uczestników. Prelegenci wygłaszali referaty, których treści często motywowały do pytań, dyskusji, a także wspomnień o charakterze anegdotycznym, których przedmiotem były osoby, historia Biblioteki i jej aktualne problemy oraz perspektywy. W sumie przedstawiono 13 referatów; jedna prelekcja nie została wygłoszona. Sympozjum towarzyszyła wystawa o tym samym tytule, prezentująca zbiory Biblioteki Uniwersyteckiej KUL w holu wystawowym na IV piętrze.

Joanna Zasempa – Lublin, BU KUL

9. MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA: ŚWIĘTY CESARZ KONSTANTYN I CHRZEŚCIJAŃSTWO (Nisz, 31 V – 2 VI 2013)

Cesarz Konstantyn Wielki urodził się w starożytnym Naissus. Obecnie jest to średniej wielkości miasto Nisz (ok. 200 tys. mieszkańców) w południowej Serbii, dla którego mieszkańców osoba Konstantyna jest powodem do chluby i elementem tożsamości tak samo ważnym, jak np. Kopernik dla Torunia, czy Szekspir dla Stratford-upon-Avon. Cesarz umieszczony jest nawet w herbie miasta, spogląda też na mieszkańców z murali i plakatów, a w sklepach można kupić jego figurki, a nawet czekoladki tłoczone na wzór cesarskich solidów. Nic więc dziwnego, że 1700. rocznica bitwy na Moście Mulwijskim oraz wydania Edyktu Mediolańskiego stała się dobrą okazją do różnych celebracji jubileuszowych, których kulminacja nastąpiła na przełomie maja i czerwca 2013 r., z racji tego, że 3 czerwca w Kościele prawosławnym przypada wspomnienie liturgiczne św. Konstantyna (21 maja według kalendarza juliańskiego). Międzynarodowa Konferencja Naukowa: *Święty cesarz Konstantyn i chrześcijaństwo* (*Saint Emperor Constantine and Christianity*) stanowiła jeden z elementów tych obchodów, obok takich wydarzeń jak występy zespołów folklorystycznych czy (również międzynarodowy) turniej koszykarski o Puchar Konstantyna.

Organizatorzy starali się o to, by konferencji nadać jak najwyższą rangę. Jej międzynarodowość nie była tylko nominalna: swój udział zgłosiło prawie 150 badaczy z Europy, Ameryki Północnej i Australii. Nie wszyscy jednak dotarli osobiście do Serbii. Być może wpływ na to miał fakt wydania publikacji konferencyjnej już przed konferencją? Samo wydawnictwo wygląda zaś monumentalnie – dwa opasłe tomy (*Saint Emperor Constantine and Christianity. International Conference commemorating the 1700th Anniversary of the Edict of Milan* [Niš, 31 V - 2 VI 2013], vol. 1-2,

ed. D. Bojović, Niš 2013), zapowiadany jest jeszcze tom trzeci. Póki co, pierwszy tom obejmuje zagadnienia z zakresu historii, natomiast drugi – teologii, historii sztuki itp. Niemal albumowo wydane akta konferencji współgrają z jednym z jej najważniejszych celów, którym było niewątpliwie przełamanie długoletniej izolacji naukowej Serbii, spowodowanej względami politycznymi. Nic też dziwnego, że patronat nad obradami objęły władze państwowe, samorządowe i cerkiewne. Podczas uroczystości otwarcia i zamknięcia odwoływano się wielokrotnie do Konstantyna jako wzoru współpracy państwa i Kościoła. Podkreślano też znaczenie wolności kultu chrześcijańskiego, niejedną raz padło przy tym słowo „Kosowo”, granica którego znajduje się niecałe sto kilometrów. Prof. Dragiša Bojović w swoim wstępnym wystąpieniu określił Serbię mianem narodu „nowych Konstantynów”, wielokrotnie wyrażano też radość z powodu harmonijnej współpracy między serbską Cerkwią a państwem.

W czasie trzech dni konferencji wygłoszono w sumie ponad sto referatów, o różnej wartości naukowej, czasem zresztą trudnej do oceny ze względu na barierę językową. Oficjalnymi językami konferencji miały być angielski i serbski, okazało się jednak, że niektórzy prelegenci prezentowali swoje wystąpienia po rosyjsku, bułgarsku lub grecku. Wyraźnie też dało się zauważyć różnice metodologiczne pomiędzy warsztatami przedstawicieli odmiennych dyscyplin: od chłodnej analizy krytycznej dokonywanej przez historyków, filologów i archeologów po bardzo apologetyczne w tonie wypowiedzi teologów z uczelni prawosławnych.

Należy z pewnością odnotować udział w konferencji Timothy'ego D. Barnesa – jednego z najwybitniejszych obecnie badaczy czasów Konstantyna, autora wielu książek na ten temat (ostatnia z nich: *Constantine: dynasty, religion and power in the later Roman Empire*, ukazała się w wydawnictwie Wiley-Blackwell w 2011 roku). Z bardziej znanych prelegentów można m.in. wymienić jeszcze o. prof. Andrew Loutha, który wygłosił referat programowy na pierwszej sesji plenarnej. Bardzo ciekawe były jednak często wystąpienia badaczy mało znanych, czasem doktorantów, doszukujących się śladów obecności Konstantyna w miejscach mało oczekiwanych, takich jak kazania św. Wincentego Ferreriusza czy *Acta Sanctorum* bolandystów. Zajmowano się też wyobrażeniami cesarza w sztuce bizantyńskiej i słowiańskiej. Część referatów nie dotyczyła bezpośrednio Konstantyna, koncentrując się na różnych zagadnieniach teologicznych i filozoficznych, od Ojców Kapadockich po Maksyma Wyznawcę.

Wśród prelegentów nie zabrakło także Polaków: Sławomir Bralewski (UŁ, Łódź) i ks. Stanisław Adamiak (Rzym, Papieski Uniwersytet Gregoriański) poruszali tematy związane ze schizmą donatystyczną, Zofia Brzozowska (UŁ) i Marzanna Kuczyńska (UAM) zajmowały się recepcją ideału Konstantyna, odpowiednio w Rusi Kijowskiej i w szesnastowiecznej Rzeczypospolitej Obojga Narodów, Paweł Filipczak (UŁ) i Jacek Wiewiorowski (UAM) skupili się na zagadnieniach dotyczących administracji prowincjalnej w czasach Konstantyna, a ks. Norbert Widok (UO) mówił o Grzegorzcu z Nazjanzu i Konstantynopolu jako Nowym Rzymie.

Wspomniane już powyżej różnice metodologiczne stały często u podstaw dość burzliwych dyskusji po wygłoszonych referatach. Konferencja wydaje się więc owocnym przedsięwzięciem, nie tylko z uwagi na swój wymierny rezultat w postaci wydanych tomów z referatami, ale przede wszystkim jako okazja do spotkania przedstawicieli różnych dyscyplin z różnych krajów. Można się też było przekonać, jak ważnym (i czasem drażliwym) elementem tożsamości jest dla prawosławnych narodów bałkańskich dziedzictwo Konstantyna. Jeśli zaś chodzi o cele polityczno-

-propagandowe, to również i one zostały przynajmniej częściowo zrealizowane: gospodarze włożyli w organizację konferencji bardzo dużo wysiłku, który z pewnością należy docenić, a goście wyjechali z Serbii zabierając z sobą wrażenie kraju gościnnego, starającego się odnaleźć swoje miejsce nie tylko na politycznej, ale także na naukowej mapie Europy.

Ks. Stanisław Adamiak – Rzym, Papieski Uniwersytet Gregoriański

10. ROMA SOTTERRANEA, CZYLI W POSZUKIWANIU STAROŻYTNEGO MIASTA (Wyjazd naukowy do Rzymu i okolic, 23 VII - 30 VII 2013)

W dniach 23-30 lipca 2013 r. Koło Starożytnicze Studentów KUL po raz kolejny zorganizowało wyjazd naukowy do Rzymu i jego okolic. Był to już trzeci z kolei wyjazd badawczy przeznaczony dla wszystkich osób zainteresowanych starożytnością i jej recepcją, w szczególności zaś dla pracowników, doktorantów, studentów oraz absolwentów Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II.

W lipcu 2011 r. odbył się pierwszy objazd, którego temat brzmiał: *Rzym jako jeden z głównych celów XVII/XVIII-wiecznego Grand Tour, czyli śladami pierwszych „badaczy” po antycznych zabytkach Wiecznego Miasta* (sprawozdanie z objazdu w roku 2011 – zob. A. Łuka, *Rzym jako jeden z głównych celów siedemnasto- i osiemnastowiecznego Grand Tour, czyli śladami pierwszych „badaczy” po antycznych zabytkach Wiecznego Miasta. Sprawozdanie z objazdu naukowego do Rzymu w dniach 20-27 VII 2011 r.*, RH 58-59:2010-2011, z. 3, 243-249). Rok później zorganizowany został kolejny objazd będący kontynuacją już rozpoczętych badań (sprawozdanie z objazdu w roku 2012 – zob. A. Krauze-Kołodziej, *Rzym jako jeden z głównych celów XVII/XVIII-wiecznego Grand Tour, czyli śladami pierwszych „badaczy” po antycznych zabytkach Wiecznego Miasta, cz. 2: Sprawozdanie z objazdu naukowego do Rzymu i okolic w dniach 23-31 VII 2012*, RH 60:2012, z. 3, 191-194.). Tegoroczny wyjazd, poświęcony głównie tematyce archeologicznych pozostałości podziemnego Rzymu, pozwolił na pogłębienie zdobytej już przez uczestników poprzednich objazdów wiedzy oraz na spojrzenie na Wieczne Miasto z innej perspektywy.

Organizowane co roku objazdy naukowe mają za zadanie umożliwienie ich uczestnikom poszerzenia wiedzy oraz zainteresowań badawczych skupiających się wokół szeroko rozumianej starożytności, przede wszystkim grecko-rzymskiej, oraz jej wpływu na kulturę średniowiecznej i nowożytnej Europy. Ich celem jest również przedstawienie dotychczasowych badań w postaci prezentacji na wybrany temat oraz zestawienie tak przygotowanych odczytów z zabytkami Wiecznego Miasta. Objazdy przyczyniają się także do promowania interdyscyplinarnego zainteresowania starożytnością poprzez umożliwienie prowadzenia dyskusji pracownikom, doktorantom oraz studentom różnych kierunków. Organizowane po zakończeniu objazdu wystawy fotograficzne oraz odczyty i prezentacje umożliwiają także promowanie starożytności oraz jej recepcji wśród pozostałych pracowników i studentów KUL. Objazdy naukowe stanowią również dla studentów okazję do uzupełnienia i poszerzenia wiedzy zdobywanej podczas studiów m.in. z historii, historii sztuki i filologii klasycznej, których program nie obejmuje wyjazdów badawczych. Pracownicy naukowcy oraz doktoran-